

MOST VAN VESZÉLYBEN A JOGÁLLAM LENGYELORSZÁGBAN

**A Donald Tusk vezette
balliberális lengyel kormány
10 legdurvább jogsértése**

Most van veszélyben a jogállam Lengyelországban

A Donald Tusk vezette balliberális lengyel kormány 10 legdurvább jogsértése

A Lengyelországot 2015 és 2023 között vezető konzervatív kormány hivatali ideje alatt az Európai Unió intézményei összehangolt támadást indítottak Lengyelország, ellen arra hivatkozva, hogy „súlyosan sérül a jogállamiság” az országban. Az atombombaként emlegetett 7-es cikk szerinti eljárást is megindították, majd – annak ellenére, hogy a megindításra valójában most lenne indok – a tavalyi kormányváltás után nem sokkal leállították. Ezért egy évvel a legutóbbi lengyel parlamenti választást követően az Alapjogokért Központ megvizsgálta és összegyűjtötte a „top10” legsúlyosabb lengyelországi esetet, melyek a Donald Tusk vezette kormány jogállamiságot leépítő magatartását igazolják.

Az évforduló mellett az is apropót ad erre, hogy a korábbi, konzervatív kormány elleni eljárások feltűnő hasonlóságot mutattak a Magyarország szemben azóta is zajló, hasonló támadásokkal. 2023 előtt jellemzően alaptalan, politikailag motivált kritikák érték Varsót, miközben az Unió intézményei több alkalommal túllépték a hatáskörüket az általuk „jogállamiságinak” nevezett ügyek vizsgálatakor.

A tavaly alakult új, balliberális-globalista Tusk-kormány – elődjével ellentétben – viszont valóban rendszerszinten sérti az alapvető jogokat, a demokráciát és a lengyel alkotmányos berendezkedést, azaz a sokat emlegetett jogállamiság valódi leépülését idézte elő. A jogállamiság ugyanis legbenső tartalmában azt jelenti – ahogy ezt a Központ számtalan alkalommal hangsúlyozta –, hogy az állami szervek a belső jogszabályokhoz, s legfőképpen nemzeti alkotmányukhoz kötötten működnek, s jelen esetben éppen ennek hiányával szembesülnek a lengyel polgárok.

Annak ellenére ugyanakkor, hogy teljesen nyilvánvaló jogsértésekről van szó Lengyelországban, az Európai Unió intézményei a tőlük megszokott kettős mércét alkalmazva nem reagáltak ezekre. Sőt, a korábban a jogállamiságra hivatkozva felfüggesztett uniós források kifizetését is megkezdték, annak ellenére, hogy a Tusk-kabinet e döntés meghozataláig csak ígéreteket tett a Brüsszel által kért intézkedések kapcsán. Miközben tehát a jobboldali lengyel kormány ideje alatt az EU vezetői olyan esetekben is jogsértésre hivatkoztak, ahol erre nem volt alapjuk, a balliberális kormány részéről pusztán ígéreteket is elegendőnek tartottak, s nem is foglalkoztak az azóta elkövetett súlyos jogsértésekkel. Ez sokadjára is azt igazolja, hogy mind a jelenlegi lengyel kormány, mind az EU a „jogállamiságot” csupán politikai szlogenként értelmezi és a szuverenitás aláásására használja fel, ha érdekei éppen úgy kívánják.

A Központ kutatása mindezek miatt feltárja, hogy a Tusk-kabinet például szisztematikus támadást indított ellenzéki képviselők és egyházi személyek ellen politikai meggyőződésük miatt, tudatosan építi le a hatalommegosztási rendszert, sérti meg az igazságszolgáltatás törvényes garanciáit és korlátozza a gyülekezési szabadságot. Kiemelkedő súlyú jogsértés többek között, hogy jogellenesen tartóztattak le ellenzéki képviselőket; hogy politikai hűségteszt alá vetik a bírákat; vagy hogy formáljogi szabályokat is megsértve váltották le az államügyészt és szó szerint fegyverrel foglalták el a közmédiát. E jelentésben részletesen bemutatott esetek azonban csak a jéghegy csúcsát jelentik: ezek mellett számos más, az anyagban csak említésszerűen felhozott ügy roncsolja a demokrácia szövetét Varsóban.

A Tusk-kormány Top10, jogállamiságot rendszerszinten veszélyeztető lépései

1. A lengyel hatóságok megalázó és embertelen bánásmódot alkalmaztak egy politikai okokból letartóztatott katolikus pappal, Michał Olszewski atyával szemben.
2. Marcin Romanowski ellenzéki képviselőt jogellenesen letartóztatták a hatóságok, melynek során figyelmen kívül hagyták a mentelmi jogát.
3. Elítéltek és a köztársasági elnöki hivatalba történő jogellenes betörés során letartóztattak két ellenzéki képviselőt, Marcin Kamińskit és Michał Wąsikot, annak ellenére, hogy az államfő korábban kegyelmet adott nekik.
4. A parlament és a kormány szándékosan nem veszi figyelembe az alkotmánybíróság döntéseit, súlyosan megsértve ezzel a hatalommegosztás és a joguralom alapelveit, valamint a lengyel alkotmány rendelkezéseit.
5. Az igazságügyi miniszter több tucat bírósági vezetőt menesztett politikai meggyőződésük miatt, köztük a Varsói Fellebviteli Bíróság elnökét is.
6. Kormányzati kezdeményezésre „függetlenségi és részrehajlás-mentességi” tesztnek tervezik alávetni a bírák egyharmadát, mellyel valójában politikai engedelmességre kívánják őket szorítani.
7. Az igazságügyi miniszter leváltotta Dariusz Barski államügyészt, akinek eltávolítását a Legfelső Bíróság törvénytelennek nyilvánította. Ennek ellenére – szintén jogsértő módon – új államügyészt nevezett ki a miniszter.
8. A kormány a rendőrség és magán biztonsági szolgálatok segítségével erőszakkal elfoglalta a közmédiát, és jogsértő módon eltávolította annak vezetőit, majd szintén törvénybe ütköző eljárással nevezett ki új vezetőket.
9. A Szejm súlyos beavatkozást kísérelt meg a Lengyel Központi Bank függetlenségébe azzal, hogy annak elnökét egy „különbíró” elé kívánta állítani.
10. A rendőrség aránytalan és erőszakos módon lepett fel a gazdatüntetésen, ezzel megsértve a gyülekezési szabadságot.

Az ellenzék és az egyházak ellen indított jogellenes támadások

- A hatóságok letartóztatták Michał Olszewski atyát, akitől fogvatartása során hosszabb időre megvonták az ételt és korlátozottan biztosítottak számára vizet.¹ Emellett nem tették lehetővé, hogy igénye szerint tanácskozhasson az ügyvédjével.² Mindezzel súlyosan megsértették az Emberi Jogok Európai Egyezménye (EEJE), valamint a lengyel Alkotmány szerinti, az embertelen vagy megalázó bánásmód tilalmára vonatkozó rendelkezéseket, továbbá a tisztességes tárgyaláshoz fűződő jogot.
- Szintén a vallási intézmények elleni támadásként értékelhető, hogy az oktatási miniszter önkényesen, az Alkotmány által megkövetelt, egyházakkal való egyeztetést mellőzve vezetett be változtatásokat a hittanoktatásra vonatkozóan.³
- Az ellenzéki konzervatív pártok politikusai közül több ellen is törvénysértő módon léptek fel a Donald Tusk által irányított hatóságok. Marcin Romanowski korábbi igazságügyi miniszterhelyettest 2024 nyarán letartóztatták annak ellenére, hogy az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése tagjaként mentelmi jog illeti meg. Szabadon bocsátására csak azt követően került sor, hogy a Közgyűlés elnöke tiltakozását fejezte ki a mentelmi jog megsértése miatt, majd egy bíróság is megerősítette, hogy a képviselő letartóztatásának nincs jogalapja.⁴
- Hasonló jogsértést valósított meg a baloldali kormány Marcin Kamiński és Michał Wąsik ügyében. A korábbi belügyminiszter és helyettese ellen még a kétezres években történtek miatt folyt büntetőeljárás, ugyanakkor Andrzej Duda köztársasági elnök kegyelemben részesítette a két politikust. A kegyelmet a Legfelső Bíróság jogellenesnek minősítette ugyan, de az Alkotmánybíróság ezt felülírva érvényesnek és jogszerűnek tekinti az államfői döntést, és határozatában megállapította, hogy a Legfelső Bíróság nem rendelkezett hatáskörrel a kegyelem jogszerűségének megítélésére.⁵ Az Alkotmánybíróság határozatát figyelmen kívül hagyva a két ellenzéki képviselőt elítélték, megfosztották parlamenti mandátumától⁶, és törvénysértő módon letartóztatták, amikor az elnöki palotában tartózkodtak.⁷ Végül Duda elnök ismét kegyelmet adott nekik.
- Említésre méltó az az eset is, amikor Zbigniew Ziobro volt igazságügyi miniszter házat jogellenesen átkutatták, miközben ő rákos betegség miatt orvosi kezelés alatt feküdt a kórházban.⁸
- Emellett a lengyel választási bizottság visszatartotta a legfőbb ellenzéki erő, a PiS állami támogatásait, összesen több mint 900 millió forintnak megfelelő zlotyt, veszélyeztetve ezzel az ellenzék vezető erejének működését, és befolyásolva a 2025-ös elnökválasztási kampányt.⁹

¹ <https://polanddaily24.com/persecution-of-father-olszewski-a-sign-of-a-dangerous-trend-in-poland/politics/43454>

² <https://en.ordoiuris.pl/civil-liberties/fr-olszewskis-trial-continues-ordo-iuris-files-amicus-brief>

³ <https://english.katholisch.de/artikel/55674-court-halts-changes-to-religious-education-in-poland-for-the-time-being>

⁴ <https://notesfrompoland.com/2024/09/28/court-confirms-polish-opposition-mp-has-european-immunity-and-cannot-be-detained/>

⁵ <https://obserwator-praworzadnosci.pl/en/conviction-of-two-polish-mps-in-violation-of-presidential-clemency-law-and-principle-of-separation-of-powers/>

⁶ <https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/komunikat.xsp?documentId=4E4F404D8E200C17C1258A8C0049DD47>

⁷ <https://notesfrompoland.com/2023/12/20/former-pis-ministers-given-jail-sentences-for-abuse-of-power/>

⁸ <https://rmx.news/article/homes-of-polish-opposition-politicians-raided-by-security-services/>

⁹ <https://europeanconservative.com/articles/news/polish-conservatives-forced-to-fundraise-after-public-funding-withheld/>

A hatalommegosztás elvének tudatos figyelmen kívül hagyása

- A hatalommegosztás a jogállam és a demokrácia egyik legalapvetőbb követelménye, mely többek között éppen azt hivatott biztosítani, hogy a kormány és a parlament a jog által meghatározott kereteken belül működjön, ahhoz kötve legyen. Az alkotmánybíróságok egyik kiemelt feladata éppen a hatalommegosztás elvének biztosítása. A Tusk-kormány ugyanakkor önkényesen és szándékosan figyelmen kívül hagyja a lengyel Alkotmánybíróság döntéseit,¹⁰ ráadásul a kormánytöbbség a parlamentben is elfogadott egy olyan állásfoglalást¹¹, amely szerint érvénytelenek a testület határozatai. Ezek a lépések ellentétesek a lengyel Alkotmánnyal, mely kimondja, hogy az Alkotmánybíróság határozatai mindenkire kötelezőek.¹² Miközben tehát a jogállam éppen arról szól, hogy az állam szervei, így a kormány és a parlament is a jog alá rendelve, annak szabályaihoz kötve működnek, a balliberális Tusk-kabinet ezt félresöpörve, politikai motiváció által fűtve próbálja ellehetetleníteni az Alkotmánybíróságot.

Az igazságszolgáltatás függetlenségének sorozatos megsértése

- Az igazságszolgáltatás szerveivel szemben is láthatunk politikailag motivált, jogellenes intézkedéseket.¹³ A kormány önkényesen megkülönbözteti a 2017 után kinevezett bírókat,¹⁴ mely a lengyel Alkotmány rendelkezéseibe ütközik. Az igazságügyi miniszter számos bíróság elnökét és elnökhelyettesét menesztette politikai nézeteik miatt¹⁵, köztük a Varsói Fellebbviteli Bíróság elnökét, Piotr Schab-ot.¹⁶
- A kormány tervei szerint a bírók körülbelül harmada kapcsán ún. „függetlenségi és részrehajlásmentességi” tesztet terveznek végrehajtani¹⁷, amely hivatalosan a politikai elfogultság kiszűrését szolgálja, valójában azonban nem más, mint a konzervatív világnézetű bírák megfélemlítésére és liberális politikai befolyás alá vonására tett kísérlet. A valódi jogállam keretei közé nem fér be, hogy a kormány vizsgálja a bírók vélt vagy valós elfogultságát.¹⁸
- Az ügyészség működésébe is törvényellenesen avatkozott be a balliberális vezetés. Ennek fő elemeként eltávolították hivatalából Dariusz Barski államügyészt, melynek során erőszakkal behatoltak az irodájába is.¹⁹ Barski keresete alapján a Legfelső Bíróság törvénybe ütközőnek minősítette a leváltását,²⁰ ugyanakkor az igazságügyi miniszter ezt is figyelmen kívül hagyta, és még a döntés előtt új államügyészt nevezett ki. Ez utóbbi lépés két okból is jogellenes volt: egyrészt mert olyan tisztségre nevezett ki új személyt, amely a jog szerint betöltött volt, másrészt pedig azért, mert az államügyész kinevezése során a köztársasági elnök véleményét is figyelembe kell venni a lengyel ügyészségi törvény rendelkezései alapján, ugyanakkor ez nem történt meg.²¹

¹⁰https://www.hungarianconservative.com/articles/opinion/ordo_iuris_poland_transitional_justice_liberal_takeover_elections_eu_funds_ruleoflaw/

¹¹[https://orka.sejm.gov.pl/opinie10.nsf/nazwa/226_u/\\$file/226_u.pdf](https://orka.sejm.gov.pl/opinie10.nsf/nazwa/226_u/$file/226_u.pdf)

¹²<https://obserwator-praworzadnosci.pl/en/violation-of-the-independence-of-the-constitutional-tribunal/>

¹³<https://brusselssignal.eu/2024/10/tusk-calls-it-militant-democracy-as-he-rejects-and-violates-decisions-by-the-courts/>

¹⁴<https://obserwator-praworzadnosci.pl/en/judges-of-a-worse-category/>

¹⁵<https://obserwator-praworzadnosci.pl/en/purges-in-court-management-boards/>

¹⁶<https://ruleoflaw.pl/the-constitutional-tribunal-with-swieczkowski-pawlowicz-and-piotrowicz-instructs-on-how-to-more-effectively-challenge-bodnars-reforms/>

¹⁷<https://obserwator-praworzadnosci.pl/en/test-of-independence-a-means-to-make-judges-dependent/>

¹⁸<https://brusselssignal.eu/2024/06/eu-liberals-crushing-the-law-in-poland-by-transitional-justice/>

¹⁹<https://polanddaily24.com/breaking-attack-on-the-national-prosecutors-office-is-underway-bodnars-associates-enter-barskis-office/politics/35986>

²⁰<https://magyarnemzet.hu/kulfold/2024/09/dontott-a-lengyel-legfelsobb-birosag-az-igazsagugyi-miniszter-altal-felmentett-allamugveszrol>

²¹<https://obserwator-praworzadnosci.pl/en/unlawful-appointment-of-the-national-prosecutor/>

- Az igazságszolgáltatás függetlenségének sérelme körében említendő az az eset is, amikor Tusk miniszterelnök kísérletet tett arra, hogy utólag visszavonja a saját ellenjegyzését egy Legfelső Bíróságon dolgozó bírósági vezető kinevezéséhez.²²

Egyéb, független intézmények elleni kormányzati fellépés

- A közmédia elleni kormányzati támadás volt a tavaly decemberben hivatalba lépett Tusk-kormány egyik első intézkedése. A fellépés több elemből állt: egyrészt törvényellenes módon, a médiatörvény helyett a gazdasági társaságokra vonatkozó szabályok alkalmazásával leváltották a TVP nevű köztelevízió vezetőit²³, majd erőszakkal átvették az uralmat a székház felett. Utóbbi során ráadásul nem csupán a rendőrséget, de magán biztonsági szolgálatokat is igénybe vett a hatalom. Végül a kormány új vezetőket nevezett ki a TVP élére, melynek során – ahogy a korábbi irányítók leváltásakor sem – nem fordultak a Nemzeti Médiatanácshoz, miközben ezt a lengyel médiatörvény megköveteli.²⁴
- A Lengyel Központi Bank elnöke, Adam Glapiński törvénytelen leváltására is kísérletet tett Donald Tusk miniszterelnök a koalíciós pártok segítségével a Szejmben. Ezt a kísérletet az egyébként szintén támadás alatt álló Alkotmánybíróság akadályozta meg egyelőre, ami azonban nem jelenti, hogy a kormány felhagyott volna a próbálkozással. A bankelnök leváltása együtt járt volna azzal is, hogy egy „különbíróság” elé állították volna őt, elszámoltatásnak álcázva a politikai leszámolást. Ritka eset, hogy az unió valamely intézménye is Tusk ellen fordul a jogállamiság elleni támadásai során, de itt még ez is előfordult: az Európai Központi Bank jogászai kifejezték aggodalmukat a Lengyel Központi Bank függetlenségébe történő beavatkozás miatt.²⁵

A gyülekezési szabadság korlátozása

- A magyarok számára 2006-ból ismerős lehet az a mód, ahogy a Tusk-kormány által irányított rendőrség erőszakos és aránytalan fellépéssel próbált felosztatni egy gazdatüntetést. A rendezvényen, melyen az ellenzéki pártok több politikusa is részt vett, a rendőrség békés tüntetők ellen is könnygázt vetett be, és a helyszíni beszámolók szerint nem békíteni, hanem eskalálni kívánta a helyzetet.²⁶
- Szintén a gyülekezési szabadság sérelmének tekinthető, hogy a rendőrség összehangolt házkutatásokat tartott 2024 szeptemberében a 2018-as Függetlenség Menet több szervezőjénél és egy ellenzéki politikusnál, Krzysztof Bosaknál.²⁷ A hatóságok szerint minderre azért kellett sort keríteni, mert a hat évvel korábbi rendezvényen „gyűlöletbeszéd” hangzott el. Mivel azonban a menet minden évben novemberben kerül megrendezésre, erős a gyanú, hogy a következő ilyen esemény szervezőit és résztvevőit kívánták elrettenteni az idej rendezvénytől.

²² <https://notesfrompoland.com/2024/09/09/controversy-as-polish-pm-revokes-signature-from-judicial-appointment/>

²³ <https://obserwator-praworzadnosci.pl/en/unlawful-attack-on-public-media/>

²⁴ https://ecrgroup.eu/article/ecr_group_co_chairman_legutko

²⁵ <https://www.politico.eu/article/donald-tusk-campaign-oust-nbp-adam-glapiński-constitutional-clash/>

²⁶ <https://brusselssignal.eu/2024/03/polish-mp-tear-gassed-by-police-at-farmers-protest-in-warsaw/>

²⁷ <https://brusselssignal.eu/2024/09/police-raid-organisers-of-polish-independence-day-march-in-alleged-hate-speech-case/>